

Spis treści

Przedmowa autora	5
PRZYJAZNY STOSUNEK WOBEC SZKOŁY	9
Teoria człowieka według Pestalozziego	10
O istocie i możliwościach zawodu nauczycielskiego	11
Idea wychowania Pestalozziego	13
Całościowe traktowanie człowieka jako przewodnia idea pedagogiczna	14
Respekt przed dzieckiem	17
Naturalne kształcenie umysłu	18
Zasada bliskości	20
Rozwój predyspozycji manualnych	21
Rozwój predyspozycji przez ich użycie	22
Anielski krąg	26
Motywacja do osiągnięć poprzez zainteresowanie	27
Pobudzenie predyspozycji serca przez oddźwięk	28
Pielęgnacja stosunków międzyludzkich	30
Przyczyny i znaczeni walki o władzę	31
Zdolność rozwiązywania konfliktów	32
Stosunek do negatywnych emocji	33
O duchu przygotowania zajęć	35
Życie jako przygotowanie do zajęć	35
Potrzeba spokoju	36
Dostosowanie się do poziomu rozwoju uczniów	37
Wsluchiwanie się w dziecko, zanim się je zacznie pouczać	41
Poważne traktowanie teraźniejszości uczniów	41
Znaczenie elementów estetycznych	43
Cud indywidualności	43
Rozwijać własną twórczość	44
Higiena psychiczna nauczyciela	45
We wszystkim serce	46
WŁADZA I AUTORYTET W WYCHOWANIU	49
Istota władzy	49

Władza i autorytet w wychowaniu	56
Podsumowanie	66
PRZYCZYNY I SPOSOBY ROZWIĄZYWANIA KONFLIKTÓW	67
O istocie konfliktu	67
Konflikty własne i cudze	67
Typowe przyczyny konfliktów	69
Dramatyzowanie konfliktu	74
Obchodzenie się z konfliktami z punktu widzenia Pestalozziego	74
Metoda rozwiązywania konfliktów według Thomasa Gordona	77
Unikanie konfliktów i inne pomoce	81
PEDAGOGIKA POTRZEB CZY WARTOŚCI?	83
Przeciwdziałanie jako konieczny element czynności pedagogicznych	83
Znaczenie potrzeb i wymagań w sytuacjach konfliktowych	84
Krytyka „pedagogiki potrzeb”	84
Wymagania pedagogiczne na bazie norm i wartości	91
Przeciwdziałanie dotyczące różnych zakresów wartości	91
Wychowanie w poszanowaniu wartości	93
We wszystkim miłość	98
KSZTAŁCENIE DUCHOWE JAKO PODSTAWA MORALNEGO WYCHOWANIA	99
Podstawowe zadanie pedagogiczne	99
Co jest postawą pozytywnego działania?	99
Dygresja: życie duchowe jako baza jakości życia	104
Kształcenie duchowe w szkole	107
Bogactwo obrazów	107
Nauczyciel z sercem	111
Ożywienie uczuć	112
Ufność w intuicję	116
Efekty społeczne	117
O DUCHOWEJ KARMIE DZIECKA	119
Wewnętrzne obrazy jako podstawa działania	119
Karma duchowa jako zaspokojenie aktualnych potrzeb	122
Parę słów na temat pojęć „umysł” i „duch”	124
O istocie karmy duchowej	125
Wychowanie funkcjonalne i intencjonalne	126
Kształtowanie „odżywczego” środowiska	127
„Odżywcze” treści i czynności	130
Wszechobecny wróg: konsumpcja	138
KSZTAŁTOWANIE CZŁOWIEKA W EPOCE POSTMODERNISTYCZNEJ? — rozważania w oparciu o filozofię Pestalozziego	141
Odwołanie do filozofii Pestalozziego	142
Pestalozzi jako empirysta	142
Empiryka jako pogładowa metoda poznania	143
Istota człowieka	145
O zmiennym i niezmiennym	146
Przyczyna i istota zmiany społecznej	147

Błogosławieństwo i przekleństwo postępu	148
O istocie elektroniki	149
Epoka elektroniki	150
Konsekwencje dla kształcenia	151
„Nie” dla elektroniki — „tak” dla życia	157
INDYWIDUALIZACJA	159
Problem pojęcia	160
Indywidualizacja, a wychowanie we wspólnocie	160
Co to jest indywidualność	161
Instynkt samozachowawczy a życie wewnętrzne	162
Istota indywidualizacji	162
Życie wewnętrzne: między obiektywizmem a subiektywizmem	163
Rdzeń człowieka: źródło dobra czy zła?	164
Zadanie wychowawcy	164
Znaczenie osobowości wychowawcy	165
Co musi umieć indywidualizujący nauczyciel?	165
Zajęcia klasowe a indywidualizacja	169
Na zakończenie: zdanie Pestalozziego	171
TEORIA CZŁOWIEKA WEDŁUG PESTALOZZIEGO	171
RÓŻNICA POMIĘDZY STANEM SPOŁECZNYM I MORALNYM W ODNIESIENIU DO TEORII PESTALOZZIEGO O TRZECH STANACH	189
Głos Pestalozziego	193
Stan społeczny a stan moralny	196
TEORIA WYCHOWANIA WEDŁUG PESTALOZZIEGO	213
Zgodność z naturą	213
Rozwijanie predyspozycji i zdolności	215
Rozwijanie predyspozycji przez ich używanie	216
Moc dążenia	217
Głowa, serce i ręka	217
Wielostronne, harmonijne kształcenie sił	218
Moc wspólnoty	219
Kształcenie serca	219
Prawa rozwoju	220
Dygresja: znaczenie matki	222
Kontynuacja: rozwój moralny	223
Rozwój predyspozycji intelektualnych	224
Zasada bliskości	226
Kształcenie formalne i materialne	227
Pogląd zewnętrzny i wewnętrzny	228
Rozwój zdolności manualnych	229
Znaczenie pracy	231
Zasada kompletności	231
Indywidualizowanie	232
Znaczenie rodziny	233
Stanowisko nauczyciela	234